

være den ud fra alle synspunkter ret håbløse, at antal midler er mindre end antal mål, hvorefter man sakser sig frem – filer på målsætningerne og akcepterer nogen arbejdsløshed, et vist betalingsbalanceunderskud, en vis prisstigning, ja og tilmed en begrænset form for lønkontrol. Grå hverdag i Danmark.

Godt er det ikke. J. P. har givet klar besked om, hvordan det kunne være bedre.

11. Omend disse artikler strækker sig over mere end en menneskealder, er der, som det ses, en stærk rød tråd: Hvis man vil oprettholde et samfund af vor type, kan man ikke lade lønnen svæve frit i luften. Dette står klart i kap. 1 (p. 23), som er fra 1933, og lige så klart i sidste kap. (11), som er fra 1965. Banalt? Ja, men ikke mindst på grund af J. P.'s stædige indsats. – Som det lyser ud af denne bog var økonomi for ham 'Political Economy'.

Bogen vil fortælle den angelsaksiske verden, at i hele denne periode var der i Danmark en frontfigur, som ud fra helt klare præmisser argumenterede for *ratio* i den økonomiske politik. Den vil minde os andre om, hvad vi tabte, da J. P. døde.

Han var, som det hedder i indledningen »a very charming person of wide interests, who obviously enjoyed life, and who by virtue of natural kindness, his easy-going manner and sense of humour communicated easily with others.« Og dette er vel mennesskeligt set det vigtigste at sige. Men med den tilføjelse at J. P. som videnskabsmand vil forblive et af det 20. århundredes (alt for få) store, danske navne. Han er givtig at genlæse, eller som Kindleberger siger i sit forord: »The occasions that produced these papers have gone by, but one can read them for pleasure and profit today.«

– Det er et privilegium at have kendt J. P. Det er ikke noget privilegium at læse ham. Denne bog giver – bl. a. sammen med de i litteraturlisten anførte arbejder – en let mulighed. I egen interesse er der al grund til at benytte sig af den.

GELTING, JØRGEN H. OG KARSTEN LAURSEN. 1974. Jørgen Pedersen 1890–1973. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 112.

HANSEN, ALVIN H. 1941. *Fiscal Policy and Business Cycles*. New York.

LAURSEN, KARSTEN and JØRGEN PEDERSEN. 1964. *The German Inflation 1918–1923*. Amsterdam.

PEDERSEN, JØRGÈN. 1930. *Arbejdslønnen i Danmark under skiftende Konjunkturer i Perioden ca. 1850–1913*. København.

PEDERSEN, JØRGÈN. 1944, 2. udg. 1948, senere genoptrykt. *Pengeteori og Pengepolitik*. København.

PEDERSEN, JØRGEN. 1960. *Udvalgte kronikker og artikler*. København.

PEDERSEN, JØRGEN. 1970. *Økonomisk politik 1960–1970*. Århus.

PEDERSEN, JØRGEN. 1974. *Frihed er det bedste guld. Et udvalg af Jørgen Pedersens sidste artikler*. Århus.

P. Norregaard Rasmussen.
Økonomisk Institut, Københavns Universitet

JOHN HICKS: *The Crisis in Keynesian Economics*. Oxford: Basil Blackwell, 1974. 85 pp. £ 1,75.

1. Efter at have modtaget Nobelprisen i økonomi i 1973 blev Hicks inviteret til at holde Yrjö Jansson-forelæsningerne i Helsinki det samme år. Disse tre forelæsninger foreligger nu trykt i en noget bearbejdet form. Hicks benytter lejligheden til at gøre status vedrørende sin opfattelse af den keyneske teori i relation til den økonomiske situation, som i dag omgiver ham. Desuden forsøger han til en vis grad at sammenholde

være den ud fra alle synspunkter ret håbløse, at antal midler er mindre end antal mål, hvorefter man sakser sig frem – filer på målsætningerne og akcepterer nogen arbejdsløshed, et vist betalingsbalanceunderskud, en vis prisstigning, ja og tilmed en begrænset form for lønkontrol. Grå hverdag i Danmark.

Godt er det ikke. J. P. har givet klar besked om, hvordan det kunne være bedre.

11. Omend disse artikler strækker sig over mere end en menneskealder, er der, som det ses, en stærk rød tråd: Hvis man vil oprettholde et samfund af vor type, kan man ikke lade lønnen svæve frit i luften. Dette står klart i kap. 1 (p. 23), som er fra 1933, og lige så klart i sidste kap. (11), som er fra 1965. Banalt? Ja, men ikke mindst på grund af J. P.'s stædige indsats. – Som det lyser ud af denne bog var økonomi for ham 'Political Economy'.

Bogen vil fortælle den angelsaksiske verden, at i hele denne periode var der i Danmark en frontfigur, som ud fra helt klare præmisser argumenterede for *ratio* i den økonomiske politik. Den vil minde os andre om, hvad vi tabte, da J. P. døde.

Han var, som det hedder i indledningen »a very charming person of wide interests, who obviously enjoyed life, and who by virtue of natural kindness, his easy-going manner and sense of humour communicated easily with others.« Og dette er vel mennesskeligt set det vigtigste at sige. Men med den tilføjelse at J. P. som videnskabsmand vil forblive et af det 20. århundredes (alt for få) store, danske navne. Han er givtig at genlæse, eller som Kindleberger siger i sit forord: »The occasions that produced these papers have gone by, but one can read them for pleasure and profit today.«

– Det er et privilegium at have kendt J. P. Det er ikke noget privilegium at læse ham. Denne bog giver – bl. a. sammen med de i litteraturlisten anførte arbejder – en let mulighed. I egen interesse er der al grund til at benytte sig af den.

GELTING, JØRGEN H. OG KARSTEN LAURSEN. 1974. Jørgen Pedersen 1890–1973. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 112.

HANSEN, ALVIN H. 1941. *Fiscal Policy and Business Cycles*. New York.

LAURSEN, KARSTEN and JØRGEN PEDERSEN. 1964. *The German Inflation 1918–1923*. Amsterdam.

PEDERSEN, JØRGÈN. 1930. *Arbejdslønnen i Danmark under skiftende Konjunkturer i Perioden ca. 1850–1913*. København.

PEDERSEN, JØRGÈN. 1944, 2. udg. 1948, senere genoptrykt. *Pengeteori og Pengepolitik*. København.

PEDERSEN, JØRGEN. 1960. *Udvalgte kronikker og artikler*. København.

PEDERSEN, JØRGEN. 1970. *Økonomisk politik 1960–1970*. Århus.

PEDERSEN, JØRGEN. 1974. *Frihed er det bedste guld. Et udvalg af Jørgen Pedersens sidste artikler*. Århus.

P. Norregaard Rasmussen.
Økonomisk Institut, Københavns Universitet

JOHN HICKS: *The Crisis in Keynesian Economics*. Oxford: Basil Blackwell, 1974. 85 pp. £ 1,75.

1. Efter at have modtaget Nobelprisen i økonomi i 1973 blev Hicks inviteret til at holde Yrjö Jansson-forelæsningerne i Helsinki det samme år. Disse tre forelæsninger foreligger nu trykt i en noget bearbejdet form. Hicks benytter lejligheden til at gøre status vedrørende sin opfattelse af den keyneske teori i relation til den økonomiske situation, som i dag omgiver ham. Desuden forsøger han til en vis grad at sammenholde

sit nuværende syn på disse problemer med sin tidligere opfattelse af keynesk teori, som den oprindeligt er kommet til udtryk i »Mr. Keynes and the »Classics« (Econometrica, 1937) og siden i *Critical Essays in Monetary Theory* (London 1967).

2. Den første forelæsning indledes med en diskussion af, at den traditionelle multiplikator ikke kan betragtes som en konstant størrelse igennem et konjunkturforløb, idet forbrugsfunktionen udtrykker en sammenhæng mellem »normale« værdier for de variable, der indgår i funktionsammenhængen, hvorfor f. eks. en konjunkturedgang kan være karakteriseret ved en på kort sigt øget marginal forbrugskvot og dermed ændret multiplikator.

Men der er yderligere en række faktorer, som gør multiplikatoren ustabil og afhængig af for det første den generelle konjunktursituation og for det andet det betragtede exogene støds karakter. Her nævner Hicks, at kapacitetsudnyttelsen af kapitalapparatet og beskæftigelsesgraden er bestemmende for produktionsmultiplikatoren størrelse, og at denne ydermere kan være asymmetrisk i relation til henholdsvis en ekspansion og en kontraktion.

For det andet spiller beholdningerne i økonomien en central rolle for multiplikatoren tidsmæssige profil, idet betydelige lagre af f. eks. råstoffer og halvfabrikata kan muliggøre, at en eventuel ekspansion ikke bremses i starten, selv om den fulde multiplikatorvirkning først opnås, når disse lagre er blevet genopbygget eller muligvis forøget på grund af den generelt højere aktivitet. På tilsvarende måde kan valutareserven også betragtes som en beholdning, der kan påvirke multiplikatoren størrelse og tidsprofil, specielt i en situation hvor manglende inden-

landske lagerbeholdninger ville have forsinket eller hindret en ekspansion.

Den tredje faktor, som Hicks nævner, der gør multiplikatoren ustabil, er de afledede prisvirkninger, idet fordelingen af den ekspansive effekt på henholdsvis fixed- og flex-price markeder er af betydning for størrelsen af den reale multiplikatoreffekt. Fixed-price markeder er karakteriseret ved ufuldkommen konkurrence, hvilket gør sig gældende for store dele af industrien, således at udviklingen i primary cost vil være bestemmende for hvilken pris, der hersker på disse markeder. I modsætning hertil er det i langt højere grad udbud og efterspørgsel, som dominerer prisdannelsen på flex-price markederne. Herudfra konkluderer Hicks, at den reale effekt vil være kraftigst på fixed-price markeder.

3. I kapitel 2 knytter Hicks formuesammensætnings- og investeringsteori sammen ud fra den betragtning, at investeringsbeslutningerne i langt højere grad end tidligere antaget er påvirket af udviklingen på de finansielle markeder.

Det nye i forhold til *Critical Essays* (specielt kap. 2 og 6) er den centrale placering, han giver likviditetsafkastet ved belysningen af, hvilke dispositioner formuesammensætteren foretager. Således tager Hicks (jvf. p. 44) delvis afstand fra den traditionelle porteføljesammensætningsteori, idet den med hensyn til likviditetsafkast bygger på den ekstreme forudsætning, at enten foretages formueplaceringen en gang for alle (fuldstændig illikviditet), eller formuens sammensætning kan ændres totalt ved næste periodes begyndelse (fuldstændig likvide aktiver).

Men da konklusionen af den traditionelle formuesammensætningsteori jo netop er et

ønske om størst mulig spredning på forskellige aktiver, kan den sidste af forudsætningerne ikke med rimelighed antages at være opfyldt, og den første forudsætning er oplagt urimelig.

Hicks forsøger derfor også at afhjælpe dette problem ved at indføre en ekstra parameter i den sandsynlighedsfordeling, som antages at kunne beskrive det betragtede aktivs mulige afkast. Denne udbygning dækker over en erkendelse af, at udfaldet af en disposition ikke er singlevalued; men at der tværtimod kan eksistere en hel submatrix af udfald, hvilket bedre skulle medvirke til at beskrive aktivets likviditetsafkast. Men umiddelbart virker denne udbygning ikke tilfredsstillende, idet det fundamentale problem, at formuesammensætteren ingen mulighed har for at kende sit udfaldsrum endside tillægge udfaldene eksplicitte sandsynligheder, ikke bliver afhjulpet.

I forlængelse af diskussionen af likviditetsgrad og investeringsbeslutninger kommer Hicks ind på, at en virksomheds aktiver kan opdeles i »the running assets« og »the reserve assets«, hvor det afgørende forhold vedrørende reserveaktiverne er, at de har en meget høj likviditetsgrad, således at de i en given situation øjeblikkeligt kan konverteres til generel købekraft. Denne reservelikviditet kan i princippet antage to forskellige former enten som finansielle aktiver, der er let omsættelige til en nogenlunde fast pris (autolikviditet) eller i form af uudnyttede lånetilsagn/muligheder i banksystemet (overdraft-likviditet). I de lande, hvor autolikviditet er det fremherskende træk som f. eks. USA, vil muligheden for at påvirke omfanget af virksomhedernes reservelikviditet og dermed investeringsomfanget være knyttet til muligheden for at ændre renteniveauet.

Et lavere renteniveau vil nemlig både betyde øget værdi af de finansielle aktiver og mindre diskonteringsfaktor i investeringskalkulen. Hvorimod i U.K. hvor finansieringen fortrinsvis finder sted via banksystemet vil direkte regulering af pengeforsyningen i langt højere grad være bestemmende for omfanget af reservelikviditeten og dermed finansieringen af investeringsefterspørgslen.

4. I kapitel 3 bliver vi præsenteret for Hicks' syn på nogle af de væsentligste årsager til den øjeblikkelige inflation, men da manuskriptet er afsluttet i juli 1973 er det næsten udelukkende sammenhængen mellem lønomkostninger og prisstigninger, der diskuteres. Hicks indleder med at tage afstand fra det såkaldte keyneske synspunkt, at lønninger og priser i praksis bevæger sig proportionalt. Han fremhæver nemlig, at dette synspunkt udelukkende skulle tjene til at forhindre, at man i 30'erne forsøgte at løse arbejdsløshedsproblemet ved deflation. På den anden side afviser han også Phillips-kurven som værende en korrekt beskrivelse af en endogen sammenhæng mellem arbejdsløshed og inflationstakt. Men Hicks har ikke en alternativ forklaring af inflationen at sætte i stedet, idet kapitlet munder ud i nogle betragtninger over det sammenspil af faktorer, som må ligge bag ved prisstigningerne.

Afslutningsvis trækker Hicks i dette kapitel en linje tilbage til diskussionen af fixed- og flex-price markeder og søger at belyse den forskellige påvirkning af inflationstakten, der udgår fra disse to markedsformer. Han bemærker, at hvis prisstigningsforventningerne er mere end unit-elastiske vil der på et flex-price marked udgå accelererende prisseffekter, som vanskeligt kan undgås, så længe der finder fri prisdannelse sted. Denne tendens forstærkes yderligere, hvis der hersker en

fast opfattelse af, hvad der er en fair real-lønsstruktur. Disse forhold er medvirkende til, at Hicks i relation til spørgsmålet om faste ctr. flydende valutakurser går stærkt ind for faste valutakurser, for derigennem at undgå de prismæssigt destabiliserende effekter og den usikkerhed, der ellers ville udgå fra valutahandelen, og som yderligere kan forstærkes af spekulative kræfter.

5. Det vil være naturligt at foretage en vurdering af *The Crisis in Keynesian Economics* i lyset af Hicks tidligere synspunkter angående disse emner, bl. a. som de er kommet til udtryk i *Critical Essays*. En afgørende forskel synes at være, at han nu i langt højere grad lægger vægt på at beskrive de dynamiske aspekter af teorien og derved lader ligevægtsbegrebet træde i baggrunden, (jvf. p. 72 i den her anmeldte bog, hvor Hicks har nogle kritiske bemærkninger om den komparativ statiske metode). Dette forhold kommer især til udtryk i det første kapitel, hvor hele diskussionen af multiplikatorens instabilitet beskriver et uligevægtsfænomen, ligesom han eksplicit tager afstand fra »the instantaneous multiplier«. I kapitel 2 udbygges formuesammensætningsteorien med likviditetsbegrebet, som netop også er karakteriseret ved at være et uligevægtsfænomen, da alle goder i ligevægt er fuldt likvide, og penge derfor bliver et meningsløst gode (jvf. Hicks' anmeldelse af Milton Friedman, »The Optimum Quantity of Money«, *Economic Journal*, Sep. 1970 – specielt p. 672). Denne udbygning må så absolut betragtes som en forbedring af den hidtidige teori på dette område; men uden det fundamentale spørgsmål vedrørende det acceptable i overhovedet at anvende sandsynlighedsteori til beskrivelse af formueejers valgmuligheder bliver endeligt afklaret. Endelig er der i kapitel 3

en analyse af prisudviklingen i uligevægt, hvor den vel nok mest interessante konklusion er den klare påvisning af flydende valutakursers mulige destabiliserende effekt i relation til prisudviklingen.

Det, der således gør denne bog så absolut læseværdig, er analysen af uligevægtsfænomener, hvilket for Hicks på flere punkter må have været et brud med hans tidligere opfattelse, hvor han i langt højere grad lagde vægt på ligevægtsbegrebet.

Jesper Jespersen

Det økonomiske Råds sekretariat

Ny licentiatafhandling

ROLF NORSTRAND: *Statens økonomiske styring af kommunerne*. Københavns Universitets Økonomiske Institut, Memo (gul serie), nr. 28. København 1974. 207 pp.

Afhandlingen består af tre dele samt et indledende og et konkluderende kapitel.

Første del giver en generel beskrivelse af problemstillingerne i forbindelse med økonomisk styring samt en præsentation af det begrebsapparat, der lægges til grund. Ved definitionen af økonomisk styring lægges der vægt på, at der er tale om bindende direktiver, der tilsigter virkning på realøkonomiske processer. Der argumenteres endvidere for, at det er hensigtsmæssigt at klassificere de økonomiske styringsvariable efter, hvad direktiverne er rettet mod, og der gives konkrete eksempler på anvendte styringsvariable.

Anden del giver en gennemgang af alternative planlægningsprocedurer for statens

Nye licentiatafhandlinger omtales i form af korte resumeer udarbejdet af afhandlingernes forfattere selv og gennemset af en af vejlederne eller et medlem af bedømmelsesudvalget. Red.